

Марина Коробова,

*здобувачка бакалаврського рівня вищої освіти,
факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя
(Державний університет «Житомирська політехніка»)*

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ БЕЗРОБІТНИХ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Феномен безробіття є найбільш гострою проблемою, яка існує серед населення в Україні. До початку повномасштабної війни причиною такого явища було неефективне використання робочої сили й відсутність економічних умов, які б дозволяли людям застосовувати в повній мірі свої знання та професійні навички в роботі за достойну грошову винагороду. Після початку повномасштабного вторгнення через окупацію територій та ракетні обстріли близько 5 мільйонів українців були змушені залишити своє постійне місце проживання та робочі місця, що призвело до браку кваліфікованої робочої сили на ринку праці. Також негативними соціальними наслідками війни стало поширення бідності, соціального відчуження, гендерної нерівності та дискримінації на робочих місцях. Саме тому одним із важливих питань сьогодення є проблема соціального захисту безробітних.

Виклад основного матеріалу. Згідно ч.1 ст.46 Конституції України «громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом» [3].

Законом України «Про зайнятість населення» визначаються правові, економічні та організаційні засади реалізації державної політики у сфері зайнятості населення, гарантії держави щодо захисту прав громадян на працю та реалізації їхніх прав на соціальний захист від безробіття.

Згідно зі ст.1 Закону України «Про зайнятість населення» [2] соціальний захист у разі настання безробіття – це комплекс заходів, передбачений загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням і законодавством про зайнятість населення. Комплексність заходів виявляється в різноманітті видів соціального забезпечення безробітних. Видами соціального забезпечення відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» є [1]:

- виплата допомоги по безробіттю;
- виплата допомоги на поховання в разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

Також згідно з Законом України «Про зайнятість населення» до видів соціальних послуг у розрізі соціального захисту безробітних належать [2]:

- отримання освіти або підвищення кваліфікації у навчальних закладах;
- допомога у пошуку місця роботи, включаючи організацію громадських робіт для безробітних осіб;
- надання компенсацій роботодавцям, які наймають певні категорії громадян;

- сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, керівники якого наймають безробітних шляхом виплати компенсацій;

- видача ваучерів для підтримки конкурентоспроможності громадян на ринку праці через підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації для пріоритетних сфер національної економіки;

- заходи щодо підтримки зайнятості внутрішньо переміщених осіб під час повномасштабної війни в Україні;

- інформаційно-консультаційна підтримка з питань працевлаштування для всіх, хто цього потребує.

Державна соціальна політика щодо соціального захисту безробітних визначає стратегічні цілі держави за даним напрямом, серед яких [4, с. 82]:

- забезпечення відповідних умов для здійснення повноцінного пошуку роботи та працевлаштування безробітних;

- гарантування достатнього рівня соціального захисту для безробітних, щоб забезпечити їх основні потреби;

- створення програм та ініціатив, спрямованих на підвищення кваліфікації та перепідготовку безробітних для покращення їх конкурентоспроможності на ринку праці;

- розвиток системи соціальної підтримки, яка враховує індивідуальні потреби та особливості кожного безробітного;

- забезпечення доступу до інформації та консультаційних послуг, що стосуються пошуку роботи та соціального захисту.

У зв'язку з воєнним станом, державі потрібно забезпечити адекватну соціальну підтримку безробітним внутрішньо переміщеним особам із регіонів, які постійно піддають ворожим обстрілам та тим, хто втратив постійне місце роботи через бойові дії. Ці обставини вимагають розробки комплексних стратегій на державному рівні, які були б здатні враховувати потенційні ризики для найбільш вразливих груп населення, а саме:

- надання фінансової підтримки безробітним особам із зон бойових дій у вигляді доплат до соціальних виплат або тимчасових грошових допомог;

- надання можливостей для професійної підготовки та перекваліфікації для безробітних осіб з метою забезпечення їхнього подальшого трудового впровадження в інших галузях;

- забезпечення доступу до психологічної допомоги для осіб, які пережили травматичні ситуації внаслідок війни. Це може бути особливо важливо для внутрішньо переміщених осіб, які можуть відчувати стрес та травму через втрату дому та роботи;

- розробка та впровадження соціальних програм, спрямованих на підтримку безробітних осіб та їх сімей з метою забезпечення доступу до житла, освіти та медичних послуг;

- сприяння створенню нових робочих місць у безпечних регіонах країни або за межами зон бойових дій, щоб забезпечити можливості зайнятості для безробітних осіб;

- залучення до діалогу представників уряду, громадських організацій та безробітних осіб для спільного вирішення проблем та розробки стратегій підтримки.

Висновки. У результаті слід зазначити, що політику щодо соціального захисту безробітних необхідно розглядати з точки зору положень Конституції та законодавства України, діяльності держави в цілому та окремих органів державного управління щодо підтримки якості життя населення та забезпечення рівних соціальних гарантій на високому рівні, а також формування матеріальної та духовної основи для існування кожного громадянина країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. №1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>

2. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012 р. №5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

3. Конституція України №254/96-ВР від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Прилипко С.М. Предмет права соціального забезпечення : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05. Харків, 2017. 382 с.

Науковий керівник: Войналович І. А., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціального забезпечення (Державний університет «Житомирська політехніка»)